

Nr. 3/2020, 14. årgang

Tynset

Tema | Landbruk

Informasjon
fra Tynset kommune

Hallgeir Brennbakken

Åsmund Moen

Silje Schärer

PORTRETTET
Tekst og foto : Ingrid Eide / Ingrafo

Unge bønder satser i alle grender

Vi har snakket med 3 unge bønder i Tynset, som satser innen landbruk, hver på sin måte.

1. **Hvorfor bonde i Nord-Østerdalen, litt om bakgrunn for valget – hva driver deg?**
2. **Driftsform heltid, deltid, økologisk/konvensjonelt, evnet tilleggsnæring og setring? Driver du garden sammen med ektefelle/samboer?**
3. **Landbruket er selv "hjørnesteinsbedriften" i regionen. Har vi et tilfredsstillende fagmiljø og sosialt miljø blant unge bønder/bønder generelt i regionen. Er dette viktig for deg? Er du sjøl aktiv i faglag? Og i så fall hvorfor?**
4. **Bruker du aktivt lokalt rådgivingsapparat eller bruker du mest de som er "et tastetrykk unna?"**
5. **Har vi noen fordeler her i regionen som du mener kanskje er uutnyttet innenfor landbruk og skog? Hva bør vi i så fall satse mer på evt.mindre på etter din mening?**
6. **Hva tenker du om landbrukets utvikling og fremtid i Fjellregionen?**
7. **Skriv gjerne litt om hva som opptar dere spesielt som gardbrukere i en region som vår, og i ei tid hvor klima og miljø er satt høyt på dagsorden.**

Hallgeir Brennbakken, 26 år, Fådalen

1. Jeg har alltid vært interessert i dyr, gårdsarbeid og mekaniske kjøretøy fra jeg var ung. Nytt sauefjøs er snart ferdigstilt.
2. Jeg er deltidsbonde, og som tømrer jobber jeg i Fådalen Bygg i tillegg. Det må til for å klare meg økonomisk. Å være tømrer har kommet godt med i byggingen av sauefjøsset som jeg sjøl har stått mest for, også viktig for anna arbeid på gården. Sauefjøsset har jeg tegnet sjøl, for å få det slik jeg vil ha det; enkelt, effektivt og gode arbeidsforhold i lamminga. At sauen får beveget seg godt og være mye ute betyr

mye for dyrehelsa og for å få godt kvalitetskjøtt. Jeg driver gården alene, men med støtte fra foreldre, søsken og flere andre gode hjelpere fra bygda innimellom. Jeg har nå 160 vinterføra sau, de fleste av sauerasen gammelnorsk spæl. Jeg skaffet meg islandshester til bruk i fjellet når jeg skal se etter sauene i fjellbeite i løpet av sommer og høst, og i sauesankinga. Driver også med litt avl.

3. Jeg ønsker å samarbeide mer med unge bønder, både for det faglige og det sosiale, men har hatt det veldig travelt nå med utejobb, fjøsbygging og sauehold, hestehold og vedlikehold på gården. Det blitt litt meste laget for tiden, men jeg håper på litt mindre travle tider når fjøset er helt ferdig!
4. Jeg er aktiv bruker av det lokale rådgivingsapparatet.
5. Kortreist mat med best mulig kvalitet, produsert med minst mulig miljøavtrykk, er noe jeg opptatt av. Jeg samarbeider med Heidrun og leverer både lamme-kjøtt og kjekjøttet til dem Naturen her i Nord-Østerdal er godt egnet for sauedrift og hestehold, ikke minst geiter, som er en uutnyttet ressurs her, mener jeg. Å satse på ammelnorsk sau er også framtidretta, da det er en rase som holder sammen, tar godt vare på lamma sine, har flott kjøtt og pels, og trives på både nærbeite og fjellbeite.
6. Det er trist at flere småbønder i Nord-Østerdal, også her på Fåset og i Fådalen, har lagt ned bruka sine. Skogen vokser til, det blir fraflytting, og mindre sosiale nettverk for unge bønder. Unge folk som er interesserte må få kjøpe småbruk uten at de er for dyre, og gis mulighet for drive enkelt for å holde jorda i hevd, og satse på kortreist mat. Det er også miljøvennlig.
7. Å ta vare på kulturlandskapet er viktig, så den norske bonden må tas vare på, og satses på, slik at vi ikke trenger å ha mange jobber ved siden av for å klare oss økonomisk. Vi som er unge bønder må få til et godt samarbeid, også på kortreist mat.

Åsmund Moen, 23 år, Tyllidalen

1. Jeg er bonde, fordi jeg liker godt å jobbe med dyr og natur, samt det er en varierende arbeidshverdag, en dag er aldri lik.
2. Jeg tok over gården etter mine besteforeldre og driver på heltid med god hjelp fra foreldre og besteforeldre. Som mjølkeprodusent har jeg kua på setra om sommeren. Det er 6-7 gårder i Tyllidalen som fortsatt driver aktiv setring.
3. Jeg synes vi bønder har et bra fagmiljø og sosialt miljø i Tyllidalen. Dette er noe som er viktig for meg som ung bonde; å vite at jeg alltid kan spørre noen om hjelp når jeg trenger det. Jeg er aktiv i Bondelaget, mye for det sosiale, men også for det faglige. Det er mange problemer som kan løses ved å prate med andre over en kaffekopp.
4. Bruker mye rådgivning gjennom Tine.
5. Det har vært utredet biogassanlegg i regionen. Det er noe vi kunne ha fått til her i regionen, med en ganske stor dyretetthet med og derfor store ressurser til og kunne utvinne biogass. Det er noe det kanskje burde satses mere på.
6. Landbruket er jo konstant i utvikling, og det er noe vi aldri må stoppe med. Vi må alltid være på utkikk etter bedre løsninger, som gjør det lettere for bonden, og som samtidig gir et bedre produkt til forbrukeren. Råvarene må vi utnytte mest og best mulig. Landbruket vil bli enda viktigere i framtida.
7. Jeg er opptatt av å utnytte de ressursene jeg har best mulig. Dette vil hjelpe meg til og holde kostnadene mine nede samtidig, som jeg gir et så lite klimetrykk som mulig.

Silje Schärer, 37 år, Kvikne

1. Jeg er så heldig å vokse opp på en gård på Kvikne. Når det var tide for generasjonsskifte, var det naturlig å flytte hjem igjen. Tok over gården 1. mars i år, og jobber også på Tynset som dyrlege. Bonde og dyrlege er en god kombinasjon! Det som blir moro fremover er å fortsette å utvikle gården, hvor det alltid vil være store og små områder som kan forbedres. Utvidelse av fjøset er underplanlegging. Målet er å ha fokus på avl, bruke inseminering i større grad, og fortsette å utnytte ressurser som store utmarksbeiter.
2. Jeg driver gården alene, men har god hjelp fra pappa og andre i familien som stiller opp når det trengs, da jeg jobber som dyrlege i tillegg til å drive gården. Da jeg vokste opp var det mjølkeproduksjon på gården, men for cirka 10 år siden ble det lagt om til kjøttproduksjon. Nå er det charolaise som gjelder, med 35-40 kalvinger i året og med full fremføring.
3. Jeg var gått tatt voksenagronomen på Storsteigen. Der har jeg gått de to siste årene. Der var det et veldig godt miljø, og fint å bli kjent med andre i samme situasjon. Med stor arbeidsmengde er det ikke alltid at det sosiale blir prioritert. Men som dyrlege treffer jeg mange hyggelige bønder og kan slå av en prat om alt fra fjøsinnredninger til slåtten, og hvordan det går ellers. Jeg har også meldt meg inn i Kvikne Bondelag!
4. Både og. Alt ettersom hva man trenger.
5. Beiteressurser i utmarka. Det er det viktig å utnytte!
6. Jeg har inntrykk av at det satses på landbruket i regionen, flere unge bønder tar over familiegårder, det lover godt for fremtidslandbruk i Nord-Østerdalen.
7. Generelt synes jeg det er viktig å ta vare på hverandre, ta seg tid til en kaffekopp og spørre hvordan det går. God dyrevelferd, at dyra trives og har det bra, det er jeg opptatt av både som dyrlege og bonde.

Magasinet Tynset

Nr. 3/2020, 14. årgang

Ansvarlig utgiver
Tynset kommune
2500 Tynset

Ansvarlig redaktør

Morten B. Often (ass. rådmann)

Kontakt

Telefon: 62 48 50 00
Telefaks: 62 48 50 11
Epost: postmottak@tynset.kommune.no
Internett: www.tynset.kommune.no

Annonsering i informasjonsmagasinet

Ta kontakt for informasjon om annonsering og bistand med utforming:

INGRAFO AS, Bakkagata 51, 2540 Tolga
Telefon 62 11 71 99
Epost post@ingrafo.no

Grafisk utforming

INGRAFO © 2020
www.ingrafo.no

Foto 1. omslagsside

Brennbakken, Fådalen (18. september 2020)
© Thorbjørn Liell, Ingrafo AS

Opplag

3.800

Trykk

Flisa Trykkeri AS

Ansatte ved landbruk og miljø, foran f.v. Kristian Lund-Vang, Mariann Totlund, bak f.v. Marit Eggen, Ole Sylte Heggset, Randi Brænd, Ylva Sneltvedt og Anders Jensen

15 år med interkommunal forvaltning og næringsutvikling

I 2020 er det 15 år siden Tynset og Alvdal kommuner slo sine pjalter sammen og realiserte et interkommunalt samarbeid om landbrukskontor. Landbruks- og skogforvaltning, samt miljøsidene knyttet til landbruk, skog, utmark og vassdrag i de to kommunene ligger også til kontorets ansvarsområder, som i tillegg tar hånd om skog- og viltforvaltning.

Tekst og foto: Ingrid Eide / Ingrafo

I rektorboligen på Storsteigen hvor årets 100-åring Kjell Aukrust la grunnlaget for sitt univers, finner vi i dag et solid fagmiljø der forvaltning, to lokale forskere, sammen med naturbrukskolens aktivitet daglig bidrar til å opprettholde, synliggjøre og videreutvikle den lokale landbruksnæringen – ikke bare i egen fjellregion, men sannsynligvis har de på hver sine måter også innflytelse ut til det øvrige norske fjellandbruket. Den samlokaliserte landbruksenheten er i dag et av de største

forvaltningskontora i Innlandet, og den dagen Tynsetmagasinet "flyttet inn", var staben på sju ansatte for første gang siden koronanedstengingen i mars, igjen under samme tak.

Det interkommunale landbrukskontoret håndterer alle tilskuddsordninger og lovområder som innbefatter landbruk og miljø i de samarbeidende kommune, og det krever dermed at de ansatte må forholde seg til 2-3 formannskap og kommunestyre med hver sin kultur og retningslinjer. Eksempelvis

har Alvdal kommune en større tradisjon for delegering av vedtak via rådmannen og ned til kontoret, mens Tynsets politikere er tetter på og har hånda på rattet ved at de fleste saker behandles politisk.

Dette har nok sine utfordringer innimellom. Fordi om frister for innlevering av saker kan være mer krevende i arbeidstunge perioder, mener kollegiet at Tynset-politikerne ved å løfte saker til politisk behandling, også sikrer aktive politiske prosesser som igjen blir førende for saksbehandlingen kontoret skal utføre.

Alt i alt er uansett både de ansatte og brukerne gjennom foretatte brukerundersøkelser fornøyde etter 15 år med interkommunalt samarbeid. Kontorfelleskapet gir et større fagmiljø som innbyggerne nyter godt av, og dette ser vi også at kan ha betydning ved nyansettelser inn til enheten. De siste gangene kontoret har lyst ut stillinger ser de at de får bra søkning, og det at de har ulike ansvarsområder å jobbe med, gir forhåpentligvis god rådgivning og veiledning til brukerne, samtidig som de kan lene seg på hverandre i faglige diskusjoner. Uansett trekker de alle fram et generelt godt samarbeid og god dialog også med de andre landbrukskontora i Nord-Østerdalen.

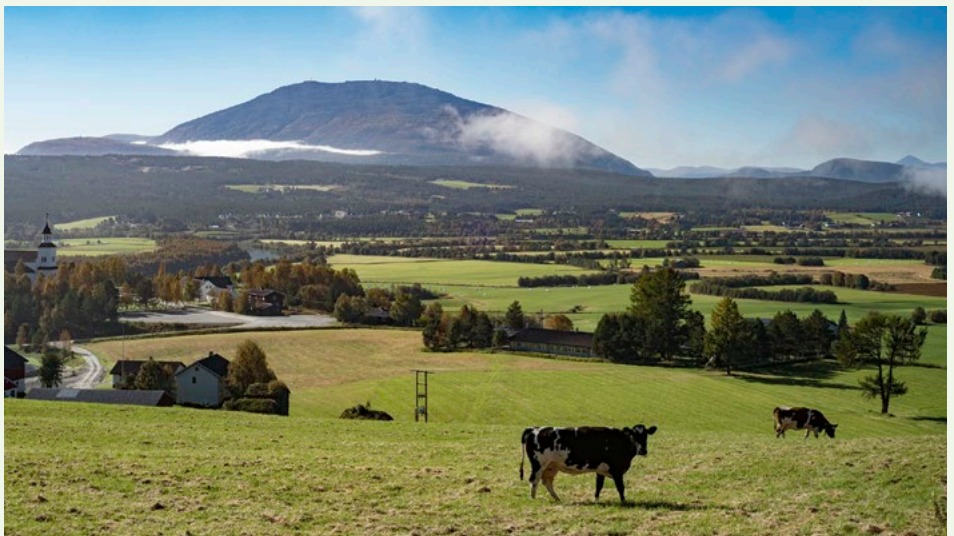
I takt med tida og landbruksnæringens utvikling er tradisjonelle landbrukskontoroppgaver blitt endret, og nye ansvarsoppgaver kommer til. Dyrevelferd er eksempelvis en oppgave som Mattilsynet tar seg av, men også her skryter enheten av god dialog med tilsynets regionkontor på Tynset.

Hele 90 % av kontorets innhold er lovpålagte forvaltningsoppgaver, mens 10 % kan defineres inn mot næringsutvikling i landbruket (IBU-saker i samarbeid med Innovasjon Norge, samt prosjekter m.m.). Uansett; god saksbehandling er god næringsutvikling, og kollegiet i rektorboligen mener derfor at de ved å følge opp det lovpålagte ansvarsområdet best mulig, også bidrar til aktivitet og utvikling av landbruksnæringen i kommunene deres.

– Litt opplysningsentral må vi jo være, og kompetansehevingen blant bøndene sjøl påvirker jo også rådgivingsapparatets roller. Det sier Ylva Sneltvedt som har jobbet i Tynset kommune siden 1994 med noen års avbrudd fra 1997 til 2004.

Tynset kommune er ellers en stor grunneier, og landbruksetaten forvalter alle kommunens utmarkseiendommer, drøyt 100.000 dekar skog og utmark.

Her er en kort oppsummering av de ansattes ulike ansvarsoppgaver:

Mariann Totlund

Kontorets enhetsleder. Foruten å fylle rollen som sjef på kontoret er hennes ansvarsområder følgende:

- Nydyrking
- *Regionalt miljøprogram (RMP). Det beskriver utfordringer og mål for jordbruket på miljø- og klimaområdet. I tillegg prioriterer RMP bruken av de økonomiske virkemidlene rettet mot klima- og miljøtiltak i jordbruket på regionalt og kommunalt nivå*
- *SMIL-ordningen. Tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket*
- *Klima- og energiplanarbeidet i kommunene*
- *Dreneringstilskudd, både nasjonalt og kommunalt for Tynsets del, og dette er tilskudd som skal stimulere til å opprettholde produksjonsnivået ved å profilere, grøfte og drenerer vannet ut av jordene og i det hele tatt sikre landbrukets arealer inn mot endringene i klima, inkludert å stimulere til tiltak som hindrer erosjon*

I 2019 innvilget landbruksetaten 1 million kroner i SMIL-midler til Tynset kommunes brukere, samt over 800 000 i dreneringstilskudd. Tynset kommune har et eget dreneringstilskudd i tillegg til det statlige tilskuddet.

- *Sykdomsavløsningen i landbruket. Tidligere lå landbruksvikarordningen til kommunen, nå ligger den for Tynsets del under Landbrukstjenester i Landbrukets hus, men kommunene er saksbehandlere ved behov for sykdomsavløsning i næringen*
- *Vassdragsforvaltning i både Orkla og Glomma-vassdraget. Eksempelvis hvordan*

skape liv i elva Ya i Kvikne som renner ut i Orkla, der avrenning fra gammel gruvedrift har ført til forurensing og ei i dag livløs elv

- *Ivaretar landbrukets interesser i kommunens ulike planverk som berører landbruk og skogbruk. De ulike ansatte i landbruksetaten er involvert i plansaker ut fra fagområdene som blir berørt, enten det er breddeutvidelser og omlegging av rv. 3 eller nye tettstedplaner, boligutviklingsplaner, næringsarealer, osv i kommunene*

Randi Brænd

Randi Brænd har i dag en 60 %-stilling ved enheten, og er nok utvilsomt en av de i Innlandet, og kanskje på landsbasis for den del, som behandler flest nydyrkingssaker. Hverdagen består i hovedsak av:

- *Ansvar med produksjonstilskudd - først og fremst i Tynset*
- *Ansvarlig for oppdatering av gardskart og beitekart*
- *Tilskuddsordninger knyttet til organisert beitebruk og beiteområder, inkludert tett kontakt med beitelagene*
- *Nydyrkingssaker og mye mer*

De siste 10 åra har det vært mer nydyrking i Fjellregionen enn i hele Rogaland fylke. Dette "tok av" i 2013, og landbrukskontoret har i enkelte år vært oppe i 30 nydyrkingssaker til sammen. Fjellregionen er en viktig og aktiv landbruksregion, men dyrking skjer jo etter hvert på mer og mer marginale områder (brattere, tørrere, osv), og dette krever gode rutiner for saksbehandlingen.

- *Motorferdsel i utmark*
- *Vannforvaltning*
- *Næring i utmark, inkl. jakt og fiske (se inatur.no)*

Teknologien forenkler utleie, for første gang er det i år mulig å skrive digitale jaktkontrakter i Tynset og Alvdal kommuner. Næringspotensialet for salg av jakt og fiske med eller uten overnatting er stort, både i Tynset og resten av regionen. Undersøkelser viser at for hver hundrelapp det selges fiskekort for, så generes det mellom 1 200 og 1 400 kroner til annen næring i regionen.

Kommunens befolkning er sikret tilgang til jakt på kommunens eiendom i Forollhogna gjennom en forvaltningsplan for Tynset kommunes utmarkseiendommer vedtatt i kommunestyret.

Marit Eggen

Operabonden Marit er kontorets siste ansettelse, og fyller dagene med følgende:

- *Produksjon- og miljøtilskudd (først og fremst i Alvdal)*
- *Miljøforurensing*
- *Klima og landbruk*
- *"Plastsmart landbruk"*
- *Er i "opplæring på skog"*
- *Drenering og profilering av landbruksjord*
- *Avlingskadeerstatning*

Det er mange fremoverlente bønder i Nord-Østerdalen, og som sagt nydyrkes det stort i landbruket vårt. Gårdbrukerne er opp-tatt av å sette mindre klimaavtrykk ved å få bedre avlinger. Klima og agronomi går i hop, og med økt kompetanse og praktisk læring blir man en bedre agronom.

Derfor er det viktig å beholde det sterke fagmiljøet rundt naturbruksskolen på Storsteigen, som vertskap for landbruksforvaltninga. Det bidrar til å styrke mangfoldet og fagmiljøet, enten det er store, små eller mellomstore bruk som skal holdes i gang.

Marit trekker fram viktigheten av en fortsatt økt satsing på landbruksnæringen i regionen, men lite midler til overs for øremerkede prosjekter, så hun peker på viktigheten av at faglagene er på banen og holder trykket oppe.

Ylva Sneltvedt

Ylva har lengst fartstid av alle på enheten og har vært med alle de 15 åra med interkommunalt samarbeid, samt vært ansatt i kommunen fra 2004 og tidligere i perioden 1990-1997. Ylva jobber med bl.a.:

Anders Jensen

Kontorets skogbrukssjef med ansvar i både Tynset, Alvdal og Folldal for:

- *Skogbruksplaner og miljøregistreringer*
- *Forvaltning av verneskogen*
- *Forvaltning av alle offentlige tilskuddsordninger knyttet til skogbruk og skogsbilveier*
- *Øvrig forvaltning knyttet til skog- og landbruksveier*
- *Lovforvaltning for tre kommuner (Folldal kjøper tjenester inntil 30 %)*
- *Bomavgiftsordning på kommunale veier er også forvaltet av landbrukssetaten.*
- *Prosjektarbeid knyttet mot skogforvaltningen*

I dag er ca. 41 % av hele veinettet i tidligere Hedmark kategorisert som skogsbilvei. Sammen med de andre kommunene i regionen ble det i 2018-2019 søkt om midler og gjort en grundig kartlegging av bruer langs skogsbilveier og seterveier i Nord-Østerdalen. Hele 25 % av tilskuddspotten til veier i Innlandet ble i fjor tildelt dette prosjektet ifølge Fylkesmannen, og kartleggingen dokumenterte et stort behov for oppjustering av standarden på flere av de nærmere 150 undersøkte bruene.

Hele 30 % av bruene var i så dårlig forfatning at de enten måtte stenges eller nedklassifiseres, og kun 10 % var uten anmerkninger. Mange er bygd på 1950-, 1960- og 1970-tallet, og takket være kartleggingen tilflytter det nå regionen og veilagene betydelig med midler til utbedringstiltak og på enkelte strekninger settes det opp helt nye bruer. Dette er bruer som alle innbyggerne, samt fritidsbeboere og besøkende som ellers søker naturopplevelser

i vår region vil nyte godt av i årtier framover. Det bidrar til å sikre fortsatt skogsdrift, seterbruk og jakt, fiske, fangst pluss turopplevelser – sommer som vinter.

Tynset kommunes grunneiere disponerer til orientering rundt 365 000 dekar produktiv skog, og i 2019 ble det avvirket rundt 100 000 kubikkmeter skog i Tynset og Alvdal til en verdi av ca. 40 millioner kroner.

Status for veier i kartet henger ellers nøye sammen med kontorets ansvarsoppgaver, og det at en veistrekning er definert riktig og hvorvidt det er stengte eller elektroniske bommer på strekningene er av de ting som er avgjørende viktig, ikke minst i forbindelse med utrykningskjøretøyer.

Kanskje tar de fleste av oss det litt for gitt at vi skal ha god infrastruktur også i utmarka, men det koster penger og et aktivt skog- og jordbruk er avgjørende viktig for at veistandarden blir opprettholdt, avrunder skogbrukssjef Jensen.

Kristian Lund-Vang

Etter mange år i Nord-Østerdal Utmarks-tjenester på Landbrukets Hus på Tynset har Kristian siden 2018 overtatt ansvaret for:

- *Viltforvaltning generelt i alle tre kommuner, samt på Tynset kommunes utmarkseiendommer*
- *Rovviltforvaltning med ansvar for skadefelling og prosjektet "Mer effektiv skadefelling og en styrket beitenæring"*
- *Utleie av kommunens utmarksruer, eksempelvis Ryansetra, se egen notis, samt veibua og ei bu i Gammeldalen*
- *Miljø og forurensing*

- *Jord- og konsesjonslovsaker*
- *Planprosesser*
- *Matrikkelføringer for Kartverket, det vil si å føre eiendomsoverdragelser av både konsesjonspliktige erverv der kommunen har gitt konsesjon og konsesjonsfrie erverv grunnet slektskap og eiendommens beskaffenhet*
- *Driveplikt og jordleiekontrakter. Husk at jordleiekontrakter er like mye jordeiers ansvar, som det er leietakers ansvar. Leiekontrakter skal i hovedregelen være 10-årige og skal sendes inn og godkjennes av kommunen*
- *Investeringsprosjekter innenfor tradisjonelt landbruk, hvor det søkes investerings- og bedriftsutviklingsmidler (IBU) gjennom Innovasjon Norge. Dette er midler som kommer over jordbruksavtalen. Disse forvaltes av Innovasjon Norge og tildeles prosjekter ut fra nasjonale føringer og regionale prioriteringer.*
- *Oppdatering av Landbruksregisteret (beskriver ressursgrunnlaget for landbruksenheten)*
- *Veterinærvaktordninga – kommunen har ansvar for denne og deling til enhver tid. Her samarbeider kommunen og veterinærene på en svært god måte i Nord-Østerdalen. Et aktivt landbruk i regionen fører til god dekning på veterinærsida. Opplever jevnt over god rekruttering til et godt fagmiljø blant veterinærene i regionen, men likevel er det en utfordring på storfesida.*
- *Revidering av plansaker. Kommunen har retningslinjer for å ta vare på landbruksjord og jordvern. Jordvernet blir imidlertid stadig utfordret opp mot annen vekst og utvikling i samfunnet, ikke minst når det*

gjelder boligbygging og fortetting. Derfor er det viktig at landbruketsetaten er tidlig inne i planarbeidet, og sammen med andre etater kan legge langsiktige planer med gode løsninger

Vi lever i en digital hverdag, og da er det viktig at bl.a. kart, matrikkel, klassifiseringer i Landbruksregisteret henger sammen til enhver tid. Administrativt føler imidlertid Ylva at systemene er tungroddede og uoversiktlige.

Ole Sylte Heggset

I en periode siden rådmannsskifte i Alvdal i 2019 har Ole gradvis arbeidet tett på øvrig næringsutvikling i Alvdal kommune. På landbrukskontoret er så ansvarsoppgavene mye de samme som for Ylva:

- *Jord- og konsesjonslovsaker*
- *Planprosesser*
- *Matrikkelføringer for Kartverket*
- *Tett dialog og saksbehandling i forhold til investeringsøknader (IBU-midler) til næringsutvikling innen tilleggsnæring på eller i tilknytning til landbrukseiendom*
- *Er tett på gründere/etablereropplæring i regionen*
- *I samarbeid med Kristian tett på prosjektet med rovviltfellingslagssamarbeid i regionen, og ansvarlig for mediahåndtering i disse sakene*

Sylte Heggset beskriver landbrukets utvikling i Nord-Østerdalen som svært aktiv og nyskapende, og mener kontoret er heldige som får sitte tett på den næringen som han beskriver som "hjørnesteinsbedriften" i forhold til øvrig næringsliv i regionen.

Hadde vi hatt sykehus på Tynset, eller to kjøpesenter, flust i håndverkere, eller for den del like aktive idrettslag med mer uten landbrukets posisjon i samfunnet?

Det tror ikke Ole, og mener at vi mer enn noen gang i 2020 har godt av å reflektere over hvor maten kommer fra, og at det å kjøpe lokalt eller i alle fall kjøpe norsk faktisk er med på å sikre naboens driftsgrunnlag, arbeidsplassen til betjeningen på matbutikken og i det hele tatt bosettingen og livsgrunnlaget for oss alle sammen.

Noe av det morsomste Ole har fått vært med på i sine drøyt fem år på kontoret er blant annet framveksten av spennende bedrifter som Heidrun, Dyrk Mølle, Tørresvangen gårdsystemer og Nordli gård med honningproduksjon i Brydalen, samt mye mer. Disse etableringene av tilleggsnæring tror ikke Ole ville vært like lett uten det fagmiljøet som det svært aktive "volumlandbruket" vårt bidrar til.

– Vi ser en gjensidig avhengighet hvor alle nyter godt av et bredt fagmiljø og rådgivningsapparatet som landbruket generelt har bygd opp i regionen. Landbrukets Hus og Storsteigen vgs er eksempel på to kompetansemiljøer, som sammen med oss i forvaltningen forhåpentligvis understøtter det positive i mye av landbruket vårt.

Setringsstatistikk

Aktive gardbrukere som søkte produksjonstilskudd

Kommune	2005	2019
Tynset	274	212
Alvdal	171	136

Gardsbruk som søkte produksjonstilskudd

Kommune	2005	2019
Tynset	48	28
Alvdal	38 (5 med geit)	36 (1 med geit)

Fåset. Foto: Thorbjørn Liell / Ingrafo

INVESTERINGER TRADISJONALT LANDBRUK I ALVDAL OG TYNSET 2005-2020

År	Antall innvilget		Total investering		Investeringsstilskudd		Tilskudd i %	
	Alvdal	Tynset	Alvdal	Tynset	Alvdal	Tynset	Alvdal	Tynset
2005	5	11	9 247 401	14 366 658	988 000	2 121 900	11 %	15 %
2006	4	8	4 430 623	29 525 505	783 000	2 738 000	18 %	9 %
2007	5	5	5 718 692	5 625 712	868 000	916 414	15 %	16 %
2008	3	6	4 463 113	18 515 062	580 000	1 837 000	13 %	10 %
2009	4	7	5 311 007	27 774 685	750 000	2 601 000	14 %	9 %
2010	11	6	28 301 948	19 145 607	3 170 000	1 007 000	11 %	5 %
2011	5	5	5 535 367	12 031 067	990 000	2 035 000	18 %	17 %
2012	2	7	2 796 509	14 985 647	505 000	2 240 000	18 %	15 %
2013	4	5	14 621 816	14 593 902	2 010 000	2 035 000	14 %	14 %
2014	3	9	6 788 456	16 387 358	1 150 000	2 320 000	17 %	14 %
2015	2	6	10 949 020	20 968 854	1 450 000	2 464 000	13 %	12 %
2016	5	9	7 684 032	35 100 000	1 110 000	3 525 400	14 %	10 %
2017	6	8	21 625 585	27 423 893	3 117 128	3 240 300	14 %	12 %
2018	3	6	8 698 131	16 600 000	1 335 000	2 792 000	15 %	17 %
2019	2	7	6 500 000	13 900 000	1 150 000	3 370 000	18 %	24 %
2020	1	4	2 250 000	17 200 000	540 000	5 115 000	24 %	30 %
TOTALT	65	109	144 921 700	304 143 950	20 496 128	40 358 014		
TOTALT ALVDAL-TYNSET	174		449 065 650		60 854 142			

Driveplikt og avtaler om jordleie

Informasjon og påminnelse til eiere av jordbruksareal i tynset kommune

Alle som eier jordbruksareal, dvs. fulldyrka jord, overflatedyrka jord eller innmarksbeite, har ifølge jordlovens bestemmelser en plikt til å sørge for at jordbruksarealet blir drevet så lenge de eier arealene. Ifølge jordloven § 8 har alle jordeiere såkalt driveplikt.

Denne driveplikten kan oppfylles på to måter, enten ved at eieren driver jorda sjøl eller ved utleie av jorda. Ved eventuell utleie er det krav om skriftlig avtale mellom eier og leier. Avtalen skal ha en varighet på minimum 10 år om gangen. Når avtalen er inngått, skal eier sende kopi av avtalen og kartvedlegg til kommunen for godkjenning. Du kan lese mer om driveplikt og jordleie på Landbruksdirektoratets nettside:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/eiendom-og-skog/eiendom/driveplikt#utleie-av-jord>

Uansett om du er utleier eller leietaker – ta kontakt med oss på landbrukskontoret, så tar vi en prat. Vi sender deg gjerne eksempler på jordleiekontrakter.

Rundballeplasten engasjerer

Prosjektet #Plastsmartlandbruk fikk sin oppstart på et regionalt fagmøte hvor søppelsortering var ett av temaene. Både bønder, faglagene og kommunene i Fjellregionen deltok på møtet. Sammen startet vi et holdningskapende prosjekt som har som mål at all rundballeplast skal gjenvinnes.

Tekst: Marit Eggen, rågiver i Landbruk og miljø
Foto: Thorbjørn Liell / Ingrafo

Gjennom prosjektet har vi hatt en plastplukkedugnad for å gjøre Fjellregionen plastfritt før 17.mai og vi har startet opp med å sette opp satellittpunkter for levering av rundballeplast i grender som har lang vei til nærmeste returpunkt. I oktober blir det ny kampanje med tema "Plastsmarte løsninger i landbruket". I tillegg så planlegger vi fagmøter på nyåret, og vi kjører i gang med en plastplukkedugnad før 17.mai også til neste år.

Gjennom prosjektet har vi sett at det er et fantastisk engasjement rundt plashåndtering i landbruket. Vi har sett at:

- En rekke bønder har gode rutiner for å levere risteren rundballeplast til gjenvinning.
- Flere bønder går fra rundballer og over på plansilo, silo eller å legge siloen i stakk.
- Flere bondelag, som f.eks. Tyllidalen Bondelag, arrangerer årlige innsamlinger av rundballeplast.
- FIAS ser på muligheten for å kunne opprette satellittpunkt for levering av rundballeplast på Kvikne.
- Felleskjøpet har gått i gang med en egen innsamlingsordning hvor Felleskjøpet henter plasten på gården.

Artikler om plastsmarte løsninger florerer på nett og entreprenører ser på nye muligheter for å kunne tilby løsninger som vil bidra til mindre bruk av rundballeplast.

Men det engasjementet som har rørt oss mest, er det engasjementet som 5. trinn ved Kvikne skole har vist gjennom sine brev til ordfører Merete Myhre Moen hvor de har sett på forskjellige løsninger for å unngå at plasten på Kvikne skal havne i naturen.

Plasten som brukes når rundballene skal pakkes har veldig mange gode kvalifikasjoner og er unik med tanke på gjenvinning så lenge den er risteren ved levering. Forhåpentligvis kommer vi snart dit at rundballeplasten ikke kommer på avveie, men heller blir sett på som en ressurs som kan gjennomvinnnes hele 6-7 ganger. For å komme dit må vi jobbe sammen og trekke i samme retning.

Til lag og foreninger

Tynset kommune har en oversikt over lag og foreninger på sin hjemmeside. Vi ønsker at lagene sjekker at kontaktinformasjonen som er oppført stemmer.

Er det endringer, så gi oss beskjed på postmottak@tynset.kommune.no eller ring 62 48 50 00.

STOR FOTOKONKURRANSE

Foto: Mort Eggen

LEVENDE LANDBRUK I ALVDAL OG TYNSET KOMMUNER

Landbrukskontoret for Alvdal og Tynset inviterer til fotokonkurransen "Levende landbruk i Alvdal og Tynset kommuner". Vinnerne får hver sin smakfulle forundringspakke med kortreist lokalmat. Vinnerbildene vil bli stilt ut i ei fotoutstilling på bibliotekene i Alvdal og Tynset. Kanskje blir det ditt bilde som får smykke veggen på landbrukskontoret på Alvdal?

Vi ønsker oss mange flott bilder som illustrer det levende landbruket vi har i Alvdal og Tynset, innen temaene:

- 1. Gårdbrukere i arbeid**
Tips: Traktorarbeid, fjøsstell, sesongarbeid, setring mm.
- 2. Aktivt skogbruk**
Tips: Vis drifta av skogen vår: planting, rydding av skog, hogst-maskiner, manuell hogst mm.
- 3. Bruk av utmarka vår**
Tips: Jakt, fiske, beitedyr, bærplukking, turbilder mm.

Send oss bilder du har tatt med mobil eller et digitalkamera. Dersom du sender bildet direkte fra din mobil, må du huske å angi at bildet sendes i opprinnelig størrelse.

Frist for å levere bilder er 1. november 2020.

Bilder sendes til: mariann.totlund@alvdal.kommune.no

Juryen består av ordfører i Tynset, Merete Myhre Moen, ordfører i Alvdal, Mona Murud, og representanter fra faglaga i Alvdal og Tynset kommuner.

Konkurranseregler

- Fotokonkurransen er åpen for alle.
- Frist for innsending av bilder er 1. november 2020. Bilder som sendes inn etter innleveringsfrist blir ikke med i konkurransen.
- Hver deltaker kan delta med flere bilder. For hvert bilde øker vinner sjansen!
- Bildene skal illustrere det levende landbruket i Alvdal og Tynset.
- Du kan kun delta med bilder du selv har fotografert.
- Innsender må oppgi navn, epostadresse og telefonnummer.
- Bilder skal merkes med stedsnavn og eventuelt navn på personer som er med på bildet.
- Bildene bør være i så stor oppløsning som mulig, helst minimum 2000 bildepunkter (piksler) i høyde/bredde. Bildeformatet bør være JPEG.
- Det er innsenders ansvar å sørge for å få tillatelse til offentliggjøring av eventuelt andre personer på bildet.
- Personopplysninger vil bli lagret i forbindelse med bilder som arkiveres i Alvdal og Tynset kommuners fotoarkiv.
- Ved bilder av barn under 15 år må foreldre samtykke på barnets vegne.
- Kommunene forbeholder seg retten til å offentliggjøre bildene i forbindelse med omtale av konkurransen, samt bruke de premierte bildene i kommunenes egne kommunikasjonskanaler. Eventuelle ønsker om ytterlig bruk vil avtales direkte med fotografen.

Utviklingsprosessen innen Helse og omsorg i Tynset kommune

Tekst: Øystein Kyrre Johansen, helse- og omsorgssjef
Foto: Ingrid Eide / Ingrafo

Kommunestyret vedtok i desember 2019 hvordan fremtidens helse- og omsorgstjenester skal se ut i Tynset kommune. Bakgrunnen for dette var at Tynset kommune har behov for en tilpasning og utvikling av sine tjenester for at man skal kunne levere gode tjenester til sine innbyggere i årene framover. Dette innebærer blant annet et driftsnivå som ligger betydelig lavere enn i dag. Denne utviklingen handler både om økonomi, personell og kompetanse.

Dette innbefatter, med unntak av Enan, en samling av tjenester til Tjønnsenterområdet, og en annen sammensetning av institusjonsplasser, tilrettelagte boliger og hjemmebaserte tjenester.

Flere korttidsplasser legger til rette for at flere kan bo hjemme lenger. Lett tilgang på korttidsplasser gir trygghet for de som bor

hjemme med omfattende behov. Dette er erfaringer fra andre kommuner. Det bygges kapasitet til å lykkes med "Rett pasient på rett plass til rett tid med rett kompetanse".

Dette scenarioet sikrer gjenbruk av aktuell boligmasse ved Tjønnsenteret samtidig som effektene av endringer i plasseringen av, og fordelingen mellom type plasser, og antall plasser utnyttes. Kapasiteten sikres. Det hentes effekter både av intern omstrukturering og geografisk samling.

I tillegg vil Tjenesten for funksjonshemmede trenge nybygg for å ha en oppdatert, kvalitetsmessig god nok, og driftsmessig rasjonell boligmasse. Det er behov for å sette opp et stort nybygg i området ved Litun senter. Dette bør være et bygg som dekker en stor del av behovet dagens og framtidens beboere har.

I tillegg jobbes det med bygging av ny Helsestasjon i tilknytning til rådhuset. Dette er store endringer som vil foregå 3-4 år fremover. Utviklingen vil bestå av mange delprosesser. Pasienter, brukere og pårørende som blir berørt, vil få informasjon underveis. Planen er at mye skal være gjort i løpet av 2023/2024.

Vi har blitt noe forsinket av den pågående koronapandemien, men vi håper å ta igjen det tapte da det er svært viktig å komme i mål med dette utviklingsarbeidet.

Vi ser frem til dette arbeidet og ønsker også gjennom denne prosessen å ha en tett dialog med ulike brukergrupper og interessenter i kommunen. Dette får vi til sammen.

Rådmannen har ordet

Næringsutvikling i Tynset

Foto : Ingrid Eide / Ingrafo

Siste år hadde Tynset en svært gledelig utvikling med 25 plasser opp på NHOs kommune-NM. Tynset plasseres nå på en 98 plass på landsbasis, og på en 6. plass blant innlandets 46 kommuner. I fjellregionen er vi kun slått av Alvdølene. Men det skal vi endre på i årene som kommer!

Kommune-NM er en rangering av landets kommuner etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi.

En positiv utvikling av næringslivet er selve bærebjelken for utviklingen i kommunen vår. Samfunnet er i stadig endring, og mange arbeidsplasser faller årlig bort som følge av naturlige endringer, endret etterspørsel etter varer og tjenester mm. Nye arbeidsplasser må skapes. Dette er en kontinuerlig prosess. Et ordtak sier at du aldri skal spørre barnet ditt om hva det skal gjøre når det blir voksen, for det arbeidet er mest sannsynlig ikke skapt enda!

Å lykkes i arbeidet med næringsutvikling er å lykkes i samarbeid og samskaping. Å opprettholde, videreutvikle og skape nye arbeidsplasser krever samarbeid. Samarbeid mellom næringslivet, enkeltaktører og kommune. Og det er nok slik at det kreves litt ekstra ettersom vi bor på et sted preget av lav befolkningstetthet og stor avstand til større befolkningssentra. NHOs statistikk sier noe om dette. Hamar er innlandets beste kommune på kommune-NM. Hamar havner imidlertid på en 31 plass nasjonalt. Dette betyr imidlertid ikke at det ikke er mulig å drive god næringsutvikling i Fjellregionen og på Tynset. Tvert imot. Men det setter noen ekstra krav til oss. Krav til at vi klarer å samarbeide.

Derfor tar Tynset kommune nå sats for å styrke næringsarbeidet. Vi ansetter en nærings sjef i full stilling. Det viktigste målet med denne stillingen er å sikre samhandling og samarbeid. At næringsaktører og kommunen kan dra i samme retning, og finne utviklingsretninger og gjennomføre konkrete tiltak som er i tråd med kommunal og nasjonal politikk. Konkret så betyr dette en nærings sjef som kan være det fremste bindeleddet mellom kommunen og næringsaktører, en nærings sjef som kan utveksle kompetanse gjensidig til kommune og næringsliv. Nærings sjefen vil få en sentral rolle i kommunens ledelse og være fysisk plassert hos planavdelingen. Tanken bak disse grepene er at nærings sjefen skal bidra til at kommunens virksomhet videreutvikles i samarbeid med næringslivet. Dette gjelder så vel kommunale planer som daglig kommunal aktivitet. Nærings sjefen vil i tillegg ha en viktig rolle som rådgiver og koordinator mot kommunens næringsaktører.

Går alt etter planen så vil ansettelse av ny nærings sjef bli gjennomført i løpet av første halvdel av oktober og forventet oppstart over nytt år.

Vennlig hilsen
Erling Strålberg

GRÜNDERKURS I NORD-ØSTERDAL

**Har du en ide du gjerne skulle testet ut? Ønsker du å starte bedrift?
Eller er du allerede i gang med egen virksomhet, og har nye ideer til vekst?**

Å starte bedrift er krevende og det er ingen garantier for å lykkes, men med kunnskap og hjelp på veien er det større sannsynlighet for at din idé blir en realitet. Kom godt i gang og øk sjansen for å lykkes ved å delta på høstens gründerkurs i Nord-Østerdal.

Vi tilbyr fem kurskvelder og en avsluttende gründerkurs. Gründerkurset gir deg innføring i hvordan du går fram for å etablere egen virksomhet eller hvordan du kan realisere nye ideer i allerede etablert bedrift. Første kurskveld er gratis. Maks. 20 deltakere.

Pris: Kr. 800,- per bedrift. Hver idé / bedrift kan stille med to personer

Kurskvelder: Onsdag 14. oktober, 21. oktober, 28. oktober, 4. november, 18. november og 13. november

Tid: 17.30 - 21.00

Sted: Kompetansesenteret Tynset

Oppstart er allerede 14. oktober, så interesserte må SNAREST melde seg på her:

<https://klosser.no/grunderkurs-i-nord-osterdal/>

Bak gründerkurset står Innovasjon Norge, Klosser Innovasjon, Rådhuset Vingelen og Rørosregionen næringshage. Dette takket være støtte fra alle kommunene i Nord-Østerdal, Næringsforum i Fjellregionen, Sparebank1 Østlandet, Tolga-Os Sparebank og SIVA Fjellregionen Eiendom AS.

Tynset frivilligsentral ønsker å rekruttere flere frivillige til ulike praktiske og sosiale oppdrag i kommunen

Som frivillig kan du bidra til at andre innbyggere får et tryggere og bedre liv. Frivilligheten settes stor pris på og vil bli stadig viktigere for lokalsamfunnet i årene som kommer.

For å gjøre det enklere å være frivillig har vi tatt i bruk appen Nyby. Når du bruker Nyby får du få en liste over oppdrag i appen og du velger selv når du har tid og lyst til å engasjere deg. Du svarer kun ja på oppdragene som passer deg (og trenger ikke å svare nei).

Oppdragene har i første omgang vært knyttet til personer som bruker tjenester ved Tjønmosenteret, men stadig flere enheter i kommunen ønsker å bli med i tiden framover. Gjennom Nyby formidles det oppdrag innen:

- Følgetjeneste (f.eks. følge til lege, fotpleier, frisør, postkontor, butikken o.l.)
- Sosiale oppdrag (f.eks. gå en tur, spille spill, ta en kaffe, gå på kafé, lese avis sammen,
- handle eller være sosial med beboere på sykehjem)
- Praktiske oppdrag (f.eks. henge opp et bilde, strø eller måke, skifte lyspærer, plante eller rake i hangen til våren o.l.)
- Matvert (hjelp til ved måltider, samt delta i samtalen rundt bordene)

Bli med da vel! Kontakt Tynset frivilligsentral v/Gudrun Bakken på telefon 416 51 712, epost post@tynset.frivilligsentral.no eller meld din interesse på nettsiden <http://bit.ly/nyby-tynset-2020>

Før riving. Foto: Tynset kommune

Etter rivingen. Foto: Thorbjørn Liell / Ingrafo

Opprettelse av ny gravlund på Kirkegga

Det gamle, toetasjes huset på Kirkegga har måttet vike plassen for opprettelse av opprettelse av ny gravlund. Kirkekontoret har etterlyst mer plass til dette formålet. Boligen ble vedtatt sanert av kommunestyret da den var i meget dårlig forfatning, og kostnadene ved istandsettelse var godt over forsvarlig nivå. Da passet det godt å få tilgang til tomten som den sanerte boligen stod på.

Sanering av boligen har foregått over en lengre periode da dette må gjøres i henhold til en miljøsaneringsplan. Tynset kommune stod selv for sanering innvendig, mens Brødrene Harsjøen Entreprenørforretning AS tok seg av selve bygningskroppen.

Utdeling av legatmidler 2020

Gunnar Budde Berghs Legat

Legatets formål er utbetaling til personer som er kommet i vanskeligheter på grunn av sykdom, ulykker eller lignende, og ellers trengende eldre og barn i Tynset og omegn.

Søknad med bankkontonummer og telefonnummer sendes innen 31. oktober 2020 til:

Gunnar Budde Berghs legat
Tynset kommune v/økonomisjefen
2500 Tynset

Signe og Ola Karenus Trøens legat av Brydalen Tynset

Legatets formål er støtte til ungdom i Brydalen som i kraft av forestående eller løpende skolegang/studier, tar videregående praktisk rettet eller teoretisk utdanning etter ungdomsskolen.

Søknad med bankkontonummer og telefonnummer sendes innen 31. oktober 2020 til:

Signe og Ola Karenus Trøens legat
Tynset kommune v/økonomisjefen
2500 Tynset

Legevakta tilbake til lokaler på sjukehuset

Kommunene i Nord-Østerdalen har avtale med Tynset sjukehus om drift av legevakt og legevakt-telefonen.

I forbindelse med koronapandemien ba sjukehuset kommunene om å ta over driften av legevakt og legevakttelefonen grunnet behov for lokaler og omdisponering av personell og kompetanse. Legevaktsfunksjonene ble da midlertidig lagt til legekantoret på Tynset. Her ble dette driftet av kommunene i fellesskap frem til 1. september. Smittesituasjonen både lokalt, regionalt og nasjonalt ga da rom for at disse funksjonene kunne flytte tilbake til sjukehuset, og er da fra denne datoen tilbake til ordinær drift.

Men det er viktig å presisere at man skal ringe å gjøre avtaler som tidligere, slik at man vet hvor og når man skal møte og at man ivaretar smittevernet.

Illustrasjonsfoto: © Shutterstock

OBS OBS til leiekjørere snøskuter

Tynset kommunes avtale med dagens leiekjørere med snøskuter går ut i 2020. Søknad for ny periode 2021-2024 har søknadsfrist 1. november 2020.

Mer informasjon finner du på Tynset kommunes hjemmesider: <https://www.tynset.kommune.no/tjenester/naring-landbruk-og-miljo/natur-og-miljo/motorferdsel-i-utmark/>

Foto: Ingrid Eide / Ingrafo

Barnehagestart i Tynset kommune

Per i dag er det mulig å søke barnehageplass hele året. For å ha rett til plass må det søkes ved hovedopptaket. Søknadsfristen er 1. mars hvert år. De fleste søker barnehageplass da. I Tynset kommune tildeles ledige plasser også utenom hovedopptaket.

Uansett når på året det søkes om barnehageplass, bør det gjøres i god tid. Vi anbefaler også at det settes av god tid til besøk, oppstart og tilvenning i barnehagen. Dette kan planlegges inn i permisjonstida, da foreldre må regne med å være tilgjengelige for barn og barnehage i denne perioden. Ta gjerne kontakt med barnehageadministrasjonen eller en av barnehagene ved spørsmål.

"Nytt" legekantor

Det har i mange år vært jobbet med å oppgradere og utvide vårt fastlekantor. Dette ble endelig bestemt og vedtatt rundt nytt år 2019.

Prosessen og planleggingen var i full gang da koronapandemien kom. Pandemien har forsinket prosessen, men vi har nå tatt opp igjen arbeidet.

Planen er at legekantoret flytter til midlertidige lokaler ved Tjønnesenteret senhøsten 2020. Videre håper vi på at oppgradert legekantor er ferdig og innflyttingsklar våren eller høsten 2021. Fortløpende informasjon om når det flyttes og det som skjer vil legges ut på kommunens hjemmeside.

Mange ser frem til at legekantoret står klart, og dette blir et stort løft for hele kommunen, ansatte ved legekantoret og pasientene. Vi gleder oss!

Det er hjelp å få for glatt vinterføre!

Gudrun Bakken ved Tynset Frivilligsentral minner om at Frivilligsentralen kjører ut sand til alle i Tynset kommune som er 70 år og eldre. Det er kommunen som finansierer ordningen. 315 bøtter med strøsand skal deles ut til alle over 70 år.

– Nå hender det at folk flytter på seg og noen har plutselig fylt 70 uten at vi vet det, så ta kontakt dersom du ikke har fått sandbøtta du har krav på, oppfordrer Gudrun på Frivilligsentralen.

**Frivilligsentralen ønsker flere frivillige.
Har du lyst å bidra?**

Da kan du registrere deg her:
<http://bit.ly/nyby-tynset-2020>

Ordføreren har ordet

Bygd + By = Sant

Vel overstått sommer! Håper dere har hatt en bra ferie, selv om den for de fleste ble kortreist. Vi er mange som har feriert i Norge i år, og vi har blitt påminnet hvilket unikt og flott land vi faktisk bor i. Vi har et mangfold og en natur som man ikke finner maken til noe annet sted.

Innad i kommunen vår har vi også et stort mangfold og et hav av muligheter! Nylig vedtok kommunestyret i Tynset bystatus. Det tror jeg er riktig av flere grunner: Vi viser at vi har ambisjoner, vi blir mer synlige og vi forplikter oss selv til videre utvikling av regionsenteret Tynset.

Som en naturlig oppfølger av vedtaket setter vi derfor nå i gang et utvalg; Bredt sammensatt av politikere, næringslivet, frivilligheten, innbyggere og rådsmedlemmer. Utvalget skal beskrive hvilke planer og tiltak som bør iverksettes, for å fremstå som en hyggelig, levende og attraktiv by for etableringer, innbyggere og besøkende i alle aldre, på kort og lang sikt. Så skal kommunestyret i neste runde prioritere og gjøre forpliktende vedtak.

Dette mener jeg er viktig arbeid, fordi begrepet by har en forholdsvis liten verdi hvis vi ikke har noen ambisjoner og er villige til å bruke ressurser på å styrke vårt eksisterende regionsenter.

Noen klarer kanskje ikke helt å identifisere seg med at de bor i en by, og det er helt naturlig, for mange av oss vil fortsatt bo på bygda, men vi vil kunne nyte godt av nærheten til byen Tynset. Akkurat som byen Tynset nyter godt av summen av folk som bor omkring i bygdene våre. Bygdene bidrar med viktig kompetanse og er med og holder liv i næringslivet i sentrum, i tillegg til at mange på bygda sysselsetter seg selv ved sin egen arbeidsplass.

Vi har gjennom alle tider sagt at vi skal en tur ned på byen, og vi har en historie med Stasjonsbyen, så bybegrepet bør ikke være helt fremmed for oss. Vi har bygda og byen fra før. Slik vil det også være i fortsettelsen. Fremover er det viktig at vi bidrar til utvikling både i bygd og by, og avstår fra å misunne hverandre. Det naturlige samspillet med kort avstand mellom bygd og by tør jeg påstå er en styrke

og en berikelse for Tynsetsamfunnet.

La oss aldri gå i fella og skape kunstige skiller og splid mellom bygd og by. Vi bør støtte og unne hverandre det beste. Sammen er vi sterk, noe som kommer oss alle til gode!

Det verserer for tiden en het debatt omkring landbruket, som er bærebjelken i bygdene våre. Uenigheten er stor omkring hvordan vi best skal forvalte naturen og ressursene vi er omgitt av.

For meg synes det helt naturlig at vi må produsere mat på de arealene der dette er mulig, både i vår region og ellers omkring i Norge. Vi kan ikke pålegge andre land jobben med å produsere mat til oss. Det vil jo i neste runde også kunne føre til at det ikke blir nok mat og de fattigste vil bli skadelidende.

Nei, her må alle bidra! Gjennom sommeren har jeg hatt gleden av å se dyr på beite som pleier kulturlandskapet, sett at nye driftsbygninger og seterfjøs reiser seg, det grøftes, det dyrkes og bøndene jobber iherdig for å kunne tilby deg og meg trygg og god mat på bordet hver eneste dag. Vi har også vært vitne til effektiv skadefelling av rovdyr, iverksatt for å trygge beitedyra.

I den anledning har jeg lyst til å fortelle litt om prosjektet "Mer effektiv skadefelling", som 8 kommuner i vår region dro i gang for snart 3 år siden. For å skille mellom noen viktige begrep så kan jeg minne om at jakt hovedsakelig bedrives for å regulere antallet av ulike dyrearter ned til riktig/vedtatt nivå. Kvoter settes hvert år ut fra hvor mange dyr som finnes, så kan jegere gå på jakt slik de fleste er kjent med.

Skadefelling er noe annet. Et skadefellingslag består av frivillige innbyggere i kommunen som er villig til å gjøre en jobb når rovdyr skal tas ut for å avverge skade på og/eller tap av beitedyr. Lagets deltakere betales per time av kommunen når de er utkalt på oppdrag.

Når man fra Fylkesmannen har fått tillatelse til felling av et rovdyr, så handler det i prinsippet om å felle dette dyret så fort som mulig på en human måte, til en så lav kostnad som mulig, slik at dyret ikke påfører enda flere beitedyr

Foto : Ingrid Eide / Ingrafo

lidelse og/eller død. Dette har kommunene i Nord-Østerdalen lykkes bra med gjennom prosjektet "Mer effektiv skadefelling".

Vi har aldri hatt mer rovdyr i vår region, men fordi skadefellingslagene har blitt mer effektive og har fått ta i bruk flere hjelpemidler (hunder, viltkamera, bedre sambandsutstyr etc.), har de gjennom sommeren gjort en fantastisk jobb og reddet mange beitedyr fra lidelse og død.

At man får rask tillatelse til felling og lykkes med å ta ut skadegjørere, eller potensiell skadegjørere snarest, er helt avgjørende for at bønder på sikt skal makte og forøvrig ha et økonomisk utkomme av å drive med dyrehold. Derfor er det viktig at slike fellinger blir iverksatt og ikke sammenlignes med jakt. Så kan man selvfølgelig være uenig i hvor mange rovdyr man skal ha og hvor mange som skal felles under jakta men det tilhører en egen diskusjon.

Kort oppsummert: Dagens konklusjon fra meg: Bygd + By = Sant

Ønsker dere alle en flott og fargerik høst!

*Merete Myhre Moen
Ordfører*

TISK-hovedmålet mot koronavirus

Det er dessverre framleis nødvendig å omtale koronavirus-pandemien i Tynset-magasinet. Som kommuneoverlege er eg rørt og imponert over kor engasjerte, uthaldande og omsorgsfulle Tynsetingane har vore så langt i denne situasjonen. Vi er over 6 månader inn i pandemien og vi held framleis motet oppe.

Tekst: Kommuneoverlege Tor Halvor Bjørnstad-Tuveng
Foto: Ingrid Eide / Ingrafo

Det er no haust. Etter ein periode med aukande smittetal går vi inn i ein periode med meir innandørs aktivitet og det som er hovudsesongen for luftvegsinfeksjonar. Det er viktig at vi derfor framleis er skjerpa.

Som det kjem fram av risikovurderinga (sjå tabellen), vil vi i situasjonen framover måtte regne med at vi vil få lokale utbrudd av koronavirus. Om dette skjer skal det ikkje være ei krise, men noko vi er forberedt på.

Sidan det er ein langvarig situasjon vi står i, er det også viktig at vi lever så normalt vi kan, opplever kvardagsgleder og ikkje heile tida kjenner på restriksjonar. Hjula i samfunnet skal framleis gå rundt, barna våre som også er dei som blir lite sjuke av koronavirus skal i minst mulig grad leve med strenge smitteverntiltak.

Hovudvåpenet mot koronavirus for hausten er den såkalla TISK-strategien og at vi framleis er flinke med dei generelle smittevernråda.

TISK står for "Testing Isolering Smittesporing Karantene", og dette er den anbefalte strategien frå Staten si side. Her er tankegangen å halde smittekontroll ved heile tida å teste alle som kan ha mistanke om koronavirus og isolere desse slik at dei ikkje smittar fleire. Ved hjelp av rask smittesporing kan ein så finne ut kvar smitten kjem frå og finne nærkontakter til den smitta som ein setter i karantene. For at strategien skal fungerer best mulig er det viktig at ein tar kontakt for testing tidlig i sjukdomsforløpet. Vi ønsker å teste alle med nyoppståtte luftvegsinfeksjonar. Unntaket er barn under 10 år med kun tett nese eller snue. Dei kan være heime utan å teste seg, og dra i skule eller barnehage etter nokon dagar om allmenntilstander er god.

Så lenge det er relativt lite smittespredning, er det godt håp for at vi med denne strategien kan fange opp dei smitta så tidlig som mulig, og på den måten vil vi ikkje ha behov for større restriksjonar på samfunnsnivå. Det er også svært viktig at vi no til stadigheit minner oss på dei tre gode smittevernråda: Være heime når du er sjuk, halde 1 meter avstand og huske på god hånhygiene.

Frå kommunens side trener vi no på smittehendelser og opererer med to scenario: Eit scenario der vi har smittekontroll og eit scenario der vi ikkje har kontroll. I ein situasjon der det ikkje er smittekontroll i regionen er vi kome dit at vi må be risikopersoner beskytte seg, vurdere å bruke munnbind på plassar der ein ikkje naturleg kan halde avstand, og vi må raskt sette inn tiltak for å få kontroll igjen. Om dette skjer vil det blir kommunisert tydelig frå kommunen.

Forhåpentligvis klarer vi å halde kontrollen også vidare, men at alle er påpasselige å følge dei generelle smittevernråda vil gjere dette lettare. Her kan alle kan bidra!

Koronapandemi eller ikkje, husk å leve, smile og tenke på dei tinga som faktisk går ann. Det meste er tross alt som det pleier.

Hendelse	Sannsynlighet Haust 2020	Konsekvenser	Tiltak
Enkelttilfelle	Stor	Liten	TISK Smittevernråd
Klynge med kontroll	Stor	Moderat	TISK Smittevernråd
Klynge uten kontroll	Liten til middels	Stor	TISK Smittevernråd Sosial distansering Skjerme risikopersoner Avgrensa stenging Bistand frå FHI
Utbredt smittespredning	Liten	Stor	Som over

Tabell: Risikovurdering koronavirus Tynset, hausten 2020

Miljøspalten

I skrivende stund er Tron kvit på toppen, og det er nordavind, surt og kaldt. Rypjakta er i gang, og elgjakta står for døra. Det er høst. Alt er ved det normale, om vi ser bort fra Covid-19.

Tekst: Hilde Irene Aanes
Illustrasjoner: Shutterstock

Det ble en fantastisk bærhøst i år, og vi har høstet både jordbær, multe, blåbær, tyttebær, krekling, solbær og rips! Vi har saftet og syltet, eller frosset ned, og det har luktet både mat og sommer og sol og lyng i hele huset. Alle har selvsagt ikke gjort det, men mange. Tilgangen er stor, det er kort vei til skogen, noen har plukket på egen tomt! Kanskje har vi hatt litt mer tid til dette enn ellers, det blir mer kortreist i disse tider, et av de uttrykkene som vi begynner å få nok av.

Hva har så bæra med klimaspalten å gjøre? Jo, bær er folkehelse. Bær er fysisk og psykisk helse, satt i system. Å komme seg ut i friluft, gå på tur i skogen, alene, eller sammen med andre, gjør alltid godt! Det kan hende man må dele blåbærtua med naboen, plukke snaut, for å få med seg alle detaljer i de små, dagligdagse og viktige historiene som vi alle er en del av. At man deretter inviterer på blåbærpai, kan gi en ekstra sosial tilnærming!

Lurer du fremdeles på koblingen mot klima? Vel, bildet er kanskje ikke helt tydelig, men, dersom vi som driver med samfunnsplanlegging, administrativt og politisk, klarer å tilrettelegge for et samfunn der folk møtes, skaper gode møteplasser, og legger til rette for at folk kan gå og sykle i hverdagen, til skole, jobb og hverdagsaktiviteter, da bidrar vi til

god folkehelse. Det er avgjørende for et trygt og godt samfunn, der mennesker trives, og har det bra sammen! Samtidig bidrar vi til reduserte klimagassutslipp, økt trafikksikkerhet og et sunnere lokalmiljø.

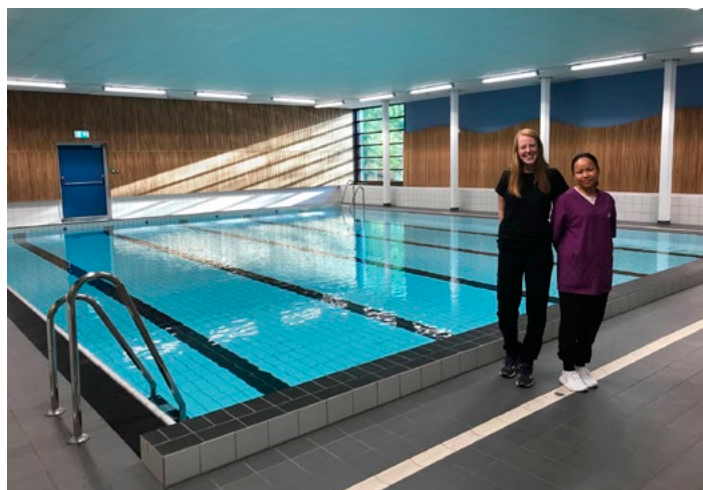
Sykle til jobben 2020 – hvordan gikk det?

Da har vi gjennomført første sesong med Sykle til jobben, der alle bedrifter har fått dekket deltakeravgiften sin, i samarbeid med Tynset kommune og Norges bedriftsidrettsforbund.

Vi har registrert stor aktivitet, på tross av korona, med påfølgende permisjoner eller hjemmekontor. Hele 40 lag har vært engasjerte i Tynset, og 179 deltakere har vært i økt aktivitet i løpet av perioden. Og årets lokale vinnerlag ble Tynset opplæringscenter!

En undersøkelse i etterkant av aksjonen viser at årets aksjon føltes enda viktigere enn tidligere år. Gjennom Sykle til jobben kom ansatte seg ut, og var en del av et arbeidsmiljø, selv med hjemmekontor. Over 50 % synes det er viktig at virksomheten deltar, da er det lavere terskel for å bli med.

Allerede nå er vi derfor i gang med planlegging av neste års aksjon, og vi håper at vi ser deg – og din bedrift – på startlista i 2021!

Svømmehallen er åpnet igjen!

En totalrenovert svømmehall ble åpnet igjen 1. september til bruk for allmennheten. Badevaktene Raphiphat Prasongsuk (t.h.) og Marianne Sigstadstø skal passe på glade svømmere. I september har bassenget hatt et forholdsvis beskjedent besøk, så derfor minner vi altså om at **BASSENGET ER ÅPENT!**

På grunn av koronatiltak er badstuen stengt inntil videre. Åpnings-tider ligger på våre hjemmesider.

KULTUR + HUS + FOLK

Tynsetinger er glad i kultur, og glad i kulturhusene sine, om det så er samfunnshus i Tyllaldalen, på Kvikne, i Brydalen eller på Fåset, grendehus i Kjæreng, Neby eller Telneset, Rambu eller hele kommunens Tynset Kulturhus. Alle rommer de det samme; aktivitet, glede, debatt, musikk, gang rundt juletreet, politikk, unge, gamle, høye, tynne, tykke, korte. Ja, dere skjønner greia. Alle, absolutt alle har et forhold til sitt kulturhus. Og så er det kanskje et av de husene som har et litt større ansvar enn de andre, fordi det i sin tid ble lagt ned enorme summer og ressurser i planleggingen og byggingen. Et hus som har bedre plass til å slå på stortromma når det skjer større ting, og som skal være kulturnavet i kommunen. Rett og slett fordi det er det som er dets hensikt og plikt.

Et brukshus der størst mulig del av befolkninga kunne føle at de hadde noe å gjøre.

Fra visjonen for Tynset kulturhus ved åpninga i 1988

Men et kulturhus uten kultur er jo bare et hus. Bare et tomt, stort skall som står og lengter etter spiste skolebrød før kulturskoledans, valgte ord i en trådløs mikrofon, lange skritt opp mange trappe-trinn og kinoplakater med prangende farger.

“Hus treng folk, og folk treng hus” synger Kari Bremnes. Folk treng kulturhus. Folk treng kultur. Og folk treng et kulturhus som syder av liv og røre, og som har en viktig plass i folks liv.

Selv om ting går litt treigere enn vanlig, begynner vi på kulturhuset å se et lys i enden av tunnelen. Men kanskje ikke det vanlige lyset, men med et litt annerledes skjær. For vi må tenke annerledes når verden blir snudd på hodet, og annerledestenkning er aldri feil. Da oppstår i blant de kuleste og beste forandringene.

Vi må ta noen flere hensyn i tida som kommer, både vi som er husets ansatte, og våre besøkende. Men det viktigste er at vi møtes og er sammen, på en trygg og god måte.

For ja, hus treng folk, men folk treng folk. Så ta deg en kaffekopp i kulturkaféen med en god venn, les dagens aviser i det lekke nyoppussa biblioteket, kikk på flotte kunstverk i Galleri Elgen og avslutt dagen med en konsertopplevelse eller en kinoforestilling. Og møt opp hvis noe skjer i ditt grendehus. Da bidrar du til at våre kulturhus ikke blir bare et tomt skall, og at du sjøl får den beste opplevelsen av de alle; å kjenne nærværet av og dele fine opplevelser sammen med andre mennesker.

*Kultur + hus + leder
Siri Beate Fossum*

Foto: Ingrid Eide / Ingrafo

**Grunnmuren e sprukken, held ikkje stangen
Tela har revet han opp og ned
Et stormkast blir tell begravelssesangen
Når hele huset går bort i fred
Det sku bo folk i husan
Husan e som folk
Folk treng hus
Og hus treng folk
I all si tid**

Fra "Folk i husan" av Ole H. Bremnes

Utleie av Ryansetra

Tynset kommune leier ut Ryansetra, som ligger i Magnildalen/Busjødalen landskapsvernområde. Setra ligger ved Ryantjønna, ca. 8 km fra Lonåsen i Tunndalen og ca. 2 mil nord for Tynset. Fra setervangen går det to merke turøyper rundt i det gamle kulturlandskapet.

Setra inneholder soveplass til 8 personer: 2 familiekojer og 1 køyeseng, alt nødvendig utstyr for matlaging og propanapparat for å koke på. Det er montert solcellepanel, men ikke innlagt vann. Vannet hentes i bekken eller i tjønna like ved (ca. 40 m). Anbefales å ta med drikkevann Du må ta med sengetøy (dyne/sovepose) selv.

Foto: Tynset kommune

Mord på Nilen
Premiere 16.10.2020
Krim / Drama / Spenning

Black Widow
Premiere 28.10.2020
Action / Fantasy / Sci-Fi

Jul på Kutoppen
Premiere 06.11.2020
Barnefilm / Animasjon

Billy
Premiere 13.11.2020
Dokumentar

**James Bond:
No Time To Die**
Premiere 13.11.2020
Action / Thriller

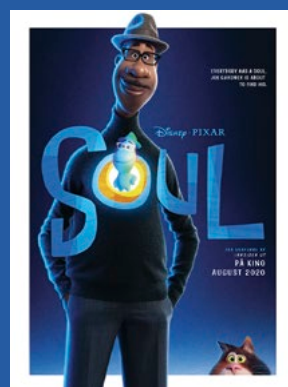
Aksel
Premiere 27.11.2020
Dokumentar

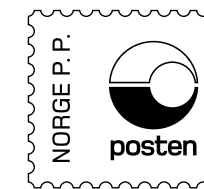
Den største forbrytelsen
Premiere 25.12.2020
Drama / Spenning

Pinocchio
Premiere 25.12.2020
Drama / Fantasy

Sjel
Premiere 25.12.2020
Familiefilm / Animasjon

Returadresse: Tynset kommune, Servicetorget, Torvgata 1, 2500 Tynset

Oktober

- 17** RIKSTEATRET: PUSTI
- 18** KONSERT M/ ALVDAL-TYNSET JANITSJARKORPS

November

- 6** ERIK MOGENO - 10 ÅR MED ERIK OG KALLE
- 11** TEATER INNLANDET;
BJØRNEJEGERSKENS BEKJENNELSER & MISTERO BUFFO
- 21** TYNSET JAZZKLUB - URBAN TUNELLS KLEZMERBAND
- 26** TEATER INNLANDET: JULIUS CÆSAR

Desember

- 6** KONSERT MED NORD-ØSTERDAL SYMFONIORKESTER
- 28** TYNSET JAZZKLUBB - JULEJAZZ

BILLETTER KJØPES PÅ TYNSETKULTURHUS.NO

 = FORESTILLING FOR BARN

Se fullstendig program med tider og priser på plakater,
i aviser, i kulturhusfolderen og på www.tynsetkino.no

Billettsalget starter 1 time før forestilling

Telefon billettsalg: 62 48 52 03

ØNSKER DU Å FÅ MED DITT ARRANGEMENT I KULTURHUSFOLDEREN?

SEND INFORMASJON TIL POST@TYNSETKULTURHUS.NO